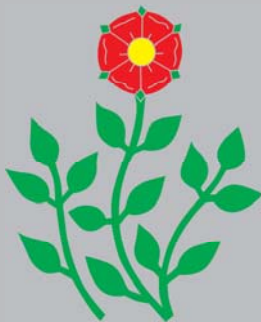

630

NEDEDZA

630

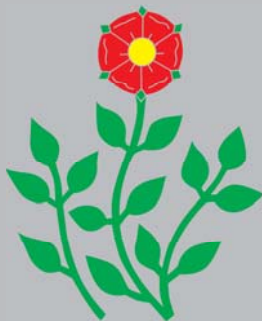
630 ROKOV SA OD TOHO ČASU VYSTRIEDALO,
ČO SA V HISTORICKÝCH KNIHÁCH O NEDEDZI POPÍSALO.

ČO VŠETKO SKRÝVA MINULOSŤ DÁVNA I ROKY NEDÁVNE,
TO V STRUČNOSTI VÁM V TEJTO BROŽÚRE PRIPOMÍNAME.

1384 - 2014

630

NEDEDZA

630 ROKOV SA OD TOHO ČASU VYSTRIEDALO,
ČO SA V HISTORICKÝCH KNIHÁCH O NEDEDZI POPÍSALO.

ČO VŠETKO SKRÝVA MINULOSŤ DÁVNA I ROKY NEDÁVNE,
TO V STRUČNOSTI VÁM V TEJTO BROŽÚRE PRIPOMÍNAME.

1384 - 2014

POLOHA A PRÍRODNÉ POMERY	6
Z HISTÓRIE OBCE	7
KAŠTIEL A PONGRÁCOVCI	11
RODINA NYÁRY	13
ŠKOLSTVO	19
OBCHOD	20
MIESTNY ROZHLAS	20
ELEKTRIFIKÁCIA	21
DRUHÁ SVETOVÁ VOJNA	21
SOCIALIZMUS	22
VODOVOD	24
KANALIZÁCIA	24
POTOK	25
KULTÚRNY DOM A OBECNÝ ÚRAD	26
PREHLAD RICHTÁROV, PREDSEDOV MNV A STAROSTOV OBCE NEDEDZA	29
AUTOBUSOVÁ DOPRAVA	30
POLNOHOSPODÁRSTVO A JRD	30
MATERSKÁ ŠKOLA	31
DOM SMÚTKU A JEHO PRESTAVBA NA KOSTOL	33
CINTORÍN	34

 OBSAH

VÝSTAVBA MÁRNICE	35
NOVÝ KOSTOL	35
KAPLNKA PANNY MÁRIE A KRÍŽOVÁ CESTA	37
KÁBLOVÁ TELEVÍZIA	39
PLYNOFIKÁCIA	39
VZNIK SYMBOLU OBCE A POPIS ERBU	39
ZRIADENIE OBECNEJ KNIŽNICE	40
HASIČI	41
TELOVÝCHOVA A ŠPORT	43
JEDNOTA DÔCHODCOV	45
ĎALŠIE ORGANIZÁCIE	45
URBÁR	46
AUTOBUS	47
PRIEMYSELNÝ PARK	47
SPOLOČENSKÝ ŽIVOT V NEDEDZI	50
NOVÁ WEBOVÁ STRÁNKA	51
OBECNÉ NOVINY	51
MIKROREGIÓN TERCHOVSKÁ DOLINA	52
PRVÝ STOROČNÝ OBČAN	52
SLOVO NA ZÁVER	53

POLOHA A PRÍRODNÉ POMERY

Naši predkovia si vybrali pekné miesto na bývanie. Obec leží na južných svahoch Kysuckých vrchov pod úpäťm Straníka a Dielca pri vyústení Kotrčinej doliny do Žilinskej kotliny.

■ Letecká snímka obce z roku 2013

Od severu je ochránená asi 400 metrovým prevýšením vrchu Straníka a ďalšími kopcami a smerom na juh má otvorený priestor do Žilinskej kotliny.

Chotár našej obce hraničí s chotármi piatich obcí. Na západe sa stýka s chotárom obce Teplička nad Váhom, na severe s Kotrčinou Lúčkou a na úseku 1 - 2 km s Horným Vadičovom, ktorý patrí do okresu Kysucké Nové Mesto. Na východe susedíme s Gbelanmi a na juhu s chotárom obce Mojš.

Celková výmera chotára obce je 631 ha.

Južná časť chotára leží na terasových náplavách Váhu a severným smerom prechádza do vrchovitého terénu. V chotári prevládajú hnedé lesné pôdy. Pod hnedozemnou vrstvou pôdy na rovinných terasách sú štrkové a štrkovo - pieskové nánosy Váhu.

Klimatický patrí naše územie, ako celá Žilinská kotlina, do mierne teplej oblasti.

Cez obec preteká potok Kotrčina, u nás nazývaný „Nededzský potok“, ktorý má značne rozkolísaný stav vody. Na jar bývajú veľké prívaly vody, v lete a na jeseň sa mení na malý jarok. Stred obce leží v nadmorskej výške 370 m, krajné hodnoty nadmorskej výšky v chotári sa pohybujú od 350 do 650 m.

Z HISTÓRIE OBCE

■ Nededzský kaštieľ z minulých storočí

Dnes už veľmi ťažko zistíme, kto a kedy začal ako prvý bývať a hospodáriť na území dnešnej Nededze. Čas presného vzniku našej obce nepoznáme. Pod závojom storočí sa skrýva doteraz prevažná časť jej histórie. Najstarší doklad, v ktorom sa prvý raz spomína Nededza, je kráľovská listina, obsahujúca právo na majetok pre príslušníkov rodiny Nedeckých.

V diele Alexandra Lombardiniho „Stručný dejepis slobodného mesta Žiliny“ z roku 1384, spracovaného na základe listín mestského archívu, je aj zmienka, že uhorská kráľovná Mária z Anjou, ktorá panovala v rokoch 1382 - 1395, na začiatku svojej vlády darovala Nededzu Ladislavovi, Petrovi a Jánovi. Platnosť tejto donácie potvrdil aj neskorší kráľ Žigmund. Text o uvedených kráľovských rozhodnutiach napísaný v latinskej reči, bol uverejnený v spomínanom diele A. Lombardiniho.

Stručný voľný preklad tohto dokumentu:

Kráľ Žigmund v roku 1412 potvrdil platnosť donácie majetku Nededze, ktorú na rozkaz kráľovnej v roku 1384 vykonal žilinsky kráľovský kastelán Mikuláš pre Ladislava, Petra a Jána za ich oddanosť a služby.

Toto je jeden z najstarších písomných dokladov, v ktorom sa prvý raz spomína Nededza ako územie, ktoré už z hľadiska vtedajších pomerov znamenalo vymedzenú hospodársku a snáď aj správnu jednotku. Spomínaný rok 1384 sa stal podnetom na pripomenutie si 630 ročnej nespornej existencie obce Nededza v roku 2014. Vlastivedný slovník obcí na Slovensku pravdepodobne preberá tento údaj z uvedeného dokumentu.

Názov obce sa viac razy menil. Prvý názov Nedecz v roku 1483 sa zmenil na Nedecza, v r. 1598 mal už dnešnú podobu Nededza, ale neskôr zas Nedec a od roku 1906 do roku 1915 bol úradný názov v maďarčine Vágnedecz.

Vznik Nededze spadá do obdobia plne rozvinutých feudálnych vzťahov v Uhorsku, ku ktorému patrili aj slovenské hornouhorské župy. Úradnou rečou v Uhorsku bola latinčina až do skončenia feudalizmu. Jedným z dôvodov, prečo sa tak dlho udržala latinčina v Uhorsku, bola národnostná rôznorodosť v štáte a latinčina bola po dlhé stáročia jazykovým spojivom. (publikácia 600 rokov Nededze)

Feudálne vzťahy znamenali vlastníctvo kráľa a šľachty k pôde a nevoľnícke postavenie ľudu. Pôvodne patrila kráľovi všetka pôda. Postupne sa kráľovské vlastníctvo rozpadávalo donáciami - darmi na drobné vlastníctva šľachtických rodov a cirkvi. Takto vzniklo aj vlastníctvo rodiny Nedeckých k pôde v Nedezi.

Ani kráľ, ani šľachta však na pôde nepracovali, ale ľudové masy, a to za veľmi ťažkých hospodársko - sociálnych podmienok, ktoré história pozná ako nevoľníctvo. Je potrebné objasniť, čo znamenalo nevoľníctvo pre pracujúceho roľníka. Znamenalo úplne pripútanie k panskej pôde. Nevoľník musel pôdu obrábať, nemal osobnú slobodu a k vážnejším osobným rozhodnutiam napr. k sobášu, dať deti do školy alebo na remeslo, sťahovať sa a pod., musel mať súhlas zemepána. V Uhorsku boli nevoľníkmi všetci obyvatelia okrem šľachty, osôb duchovného stavu a obyvateľov slobodných kráľovských miest.

Nevoľníci boli nemilosrdne vykorisťovaní monopolnými vlastníkmi pôdy. Za užívanie pôdy museli odvádzať panstvu podstatnú časť výnosov, spravidla v naturálnej forme. Neskôr platili aj dane. V takýchto pomeroch žili počas štyroch storočí aj naši predkovia v Nedezi. Spočiatku boli nevoľníkmi rodu Nedeckých, neskoršie patrili Starohradskému a Strečianskemu panstvu.

Postupne sa nevoľnícke vzťahy zmierňovali, najmä z hospodárskych dôvodov, a to pre nedostatok pracovných síl spôsobený častými vojnami, vnútornými povstaniami a tureckými nájazdmi na území Uhorska a morovými epidémiami. V oblasti Žiliny tiež zúril niekoľko razy ničivý mor, ktorý zasiahol aj našu obec. Bolo to v roku 1587, 1624, 1633, 1711, 1714, 1831. Napríklad v priebehu morovej epidémie v roku 1831 zomrelo u nás okolo 80 občanov. Morový cintorín je na Prednej Hôrke.

Osvietenský panovník Mária Terézia a Jozef II. pristúpili na reformy v štáte a medzi najvýznamnejšie patril patent (kráľovské nariadenie) Jozefa II. z 22. augusta 1785 o zrušení nevoľníctva v Uhorsku. Bolo to v podstate práve v období, keď uplynulo už 400 rokov od prvého historického záznamu o Nededzi.

Zrušením nevoľníctva sledoval panovník nielen oživenie hospodárskeho života v zemi, ale predovšetkým upevnenie monarchie. Panovník mal strach z revolúcií, ktoré v tom čase úspešne prebiehali v štátoch západnej Európy.

Aj po zrušení nevoľníctva zostal ešte načas poddanský vzťah roľníka k zemepánom. Poddaní naďalej podliehali vrchnostnej právomoci panstva tak v občianskych, ako aj trestných veciach. Deti poddaných však mali už slobodu sťahovania a mohli ísť na štúdiá alebo na remeslo. Bol to vlastne záujem panovníka, aby sa znovu osídlili vojnou vydrancované mestá. Poddaní sa mohli aj vykúpiť zo záväzkov voči zemepánom. Tak vznikol **zemiansky stav**. Týmito opatreniami sa urýchlili kapitalistické vzťahy aj v poľnohospodárstve. Definitívne zrušenie poddanstva v Uhorsku, t.j. povinná robota na panskom, sa uskutočnilo v roku 1848 za vlády cisára Františka Jozefa I. Nastúpila éra **kapitalistických výrobných vzťahov**.

Základ kapitalizmu tvorilo súkromné vlastníctvo výrobných prostriedkov a vykorisťovanie námezdnjej práce (práca konaná za mzdu). Pre toto obdobie, ktoré u nás trvalo zhruba 10 rokov, sú charakteristické: anarchia výroby, periodické krízy, chronická nezamestnanosť, bieda más, konkurencia a vojny.

V období prechodu z feudalizmu do kapitalizmu, t.j. v polovici 19. storočia, žili v Nededzi grófske rodiny Pongráčovcov a Nyáryovcov, pár zemanov a niekoľko desiatok chudobných roľníckych rodín. Obyvatelia Nededze sa stále zaoberali poľnohospodárstvom a chovom dobytky. Boli pokusy aj o pestovanie ovocných stromov. Z cestopisu Alojza Medňanského, ktorého prvé vydanie v nemčine vyšlo v roku 1826 a v roku 1981 ako slovenský preklad pod názvom „Malebná cesta dolu Váhom“ sa možno dočítať, že v Nededzi, na mieste divých lesov, zakladali Pongráčovci ovocné sady. Vzbudzovalo to údiv návštevníkov z juhu, lebo to považovali za ťažký boj s drsným podnebí v týchto severných

končinách. Čo by asi povedal Medňanský dnes, keby videl v našich záhradách tie stovky ušľachtilých a dobre udržiavaných ovocných stromov a kríkov?

Jedno z opatrení realizujúcich zrušenie poddanstva na Slovensku bolo vydelenie urbáriátov. Urbár bol zvláštnym majetkovým spoločenstvom pasienkov a lesov, ktoré mohli bývalí poddaní spoločne užívať ako náhradu za právo pasenia a zberu dreva. Urbár bol vytvorený aj v našej obci a trval do roku 1958. Urbárske lesy prešli potom do vlastníctva štátu a pasienky do vlastníctva Jednotného roľníckeho družstva. Poslednými funkcionármi Nededzského urbáru boli do roku 1958: Ondrej Vajda – predseda, Alexander Mravec – gazda, Martin Lutišan – hájnik.

Vtedajšie zákony o dedení umožňovali delenie majetkov, čo spôsobovalo postupné prehlbovanie chudoby nastupujúcej generácie roľníkov, a tým čo raz väčší odchod za prácou a živobytím do iných odvetví alebo krajov. Viacerí občania z Nededze ešte pred 1. svetovou vojnou odišli za prácou do Ameriky. Komasácia pôdy (komasáciou rozumieme sceľovanie pozemkov spravidla spojené s preusporiadaním vlastníckych vzťahov v určitom územnom obvode) v roku 1863 len dočasne vyriešila sceľovanie pozemkov.

Stav roľníckych usadlostí na konci súkromného spôsobu hospodárenia bol takýto:

Veľkostná skupina	Počet usadlostí
do 0,5 ha poľnohospodárskej pôdy	3
do 0,5 do 2 ha	46
od 2 do 5 ha	53
od 5 do 10 ha	7
Spolu	109

(publikácia 600 rokov Nededze)

Táto stovka roľníckych jednotiek predstavovala takmer tisíc parciel, rolí a roličiek, dvojnásobne toľko medzí alebo štvornásobok medzných kameňov a iných hraničných značiek. Náš chotár sa bohato rozdeľuje z hľadiska vnútorného členenia. Spolu je to takmer štyri desiatky vymedzených honov a častí. Nejedná sa o hony z prevádzkového hľadiska, ale takto sa jednotlivé časti chotára nazývajú.

Z pravej strany potoka Kotrčiná od severu: Podstranie, Hrabovice, Pod Priepasťou, Štepnica, Vlčkovce, Dráhy, Lány, Pred Chrip, Za Chrip, Urebrie, Gašpäarka, Krátke, Dlhé a Široké.

Z ľavej strany potoka tiež od severu: Vrch Rožek, Za Dubencom, Pod Dubencom, Čunkovce, Slopovec, Pod Slopcom, Za Dúbravou, Kujanovice, Na starú lúky, Lazy, Pod Dúbravou, Hvoz, Jedličník, Petrík, Pod Hrádky, Pod Hvozdom, Hore Koncové, Diel, Za Medvedincom, Pod Lipou, Na Stave, Zadná Hôrka, Za Hôrkou, Záplotie, Od Gbelian, Kamenica.

V roku 1991 došlo k obnoveniu urbáru v obci.

KAŠTIEĽ A PONGRÁCOVCI

- Zámocký kaštieľ z polovice 16. storočia, postavený grófskej rodine Pongrárcovcov

V Nededzi bol postavený ešte za feudalizmu rozsiahly zámocký kaštieľ s menším kostolíkom vybaveným orgánom. Kaštieľ bol poschodovou budovou, opatrený vežou a ohradený kamenným múrom. Model kaštieľa je uložený v Historickom múzeu vo Viedni. Kaštieľ bol postavený v polovici 16. storočia a stál vedľa dnešného Kultúrneho domu. Patril grófskej rodine Pongrárcovej. Západná časť kaštieľa ešte dnes stojí, ale

v značne poškodenom stave, no dáva tušiť jeho predošlú veľkosť. V tomto kaštieľi žil v minulom storočí gróf Štefan Pongrác.

Jeho čudácky život inšpiroval maďarského spisovateľa Kalmána Miksátha k napísaniu románu „Obliehanie Bystrice“ (Besterce ostroma). Román bol aj sfilmovaný. V Slovenskom preklade vyšiel v roku 1949 pod názvom „Posledný hradný pán“. Podľa románovej predlohy napísal libreto a skomponoval náš národný umelec Ján Cikker svoju ôsmu operu tiež pod názvom „Obliehanie Bystrice“. Dej Cikkerovej opery sa odohráva v slovenskom prostredí v obci Nededza, vo Varíne a v Žiline, teda tam, kde kedysi sídlil rod Pongrácoviev.

Postava Štefana Pongráca žijúceho v Nededzi na konci 19. storočia a jeho osobné vlastnosti sú v podstate pravdivé v umeleckom spracovaní románov i opernom. Ide o človeka, ktorý chcel zastaviť čas, vrátiť koleso dejín späť do stredoveku, nebral do úvahy, že je koniec 19. stor. a tým sa stávajú jeho činy, nápady a postoje komické, čudácke a rozporné. Hral sa jednoducho na stredovekého rytiera. Ústrednou myšlienkou oboch umeleckých diel je spiatočnicke nazerania na ženu ako na vlastníctvo, ako na majetok a pri strate tohto „majetku“ voľba neprimeraného prostriedku k jeho znovuzískaniu – vypovedanie vojny. Štefan Pongrác takého názory mal a sú známe i ďalšie humorné historiky z jeho života. Je pochovaný vo Varíne.

Po smrti Štefana Pongráca majetok zdedila sestra Ludmila, vydatá Zmeškalová. Jej muž Zmeškal nebol šľachtic, ale majetok vzorne spravoval. Po rozhodnutí odsťahovať sa, chcel majetok predať. V domnienke, že občania naučení za grófa Štefana Pongráca piť, nebudú mať majetok za čo kúpiť, ponúkol majetok do susednej Tepličky nad Váhom, kde si dohodovil schôdzku na dojednanie predaja majetku. Keď išiel na dohovorenú schôdzku do Tepličky a zastal s kočom pred domom, kde boli zidení záujemcovia o kúpu, potajomky pri dverách počúval, o čom sa rozprávajú. Hovorili si, že sa budú tuho jednať, aj tak nemajú Nededžania majetok za čo kúpiť. Zmeškala reči urazili a odišiel naspäť do Nededze. Dal si zavolať vplyvných občanov a ponúkol im kúpu majetku (role, záhrady, hory a pasienky). Rozprával im príhodu v Tepličke a povedal: „Vám predám majetok lacnejšie, ako som ho chcel predať Tepličanom.“ (Nededžan 3/2007)

Občania sa dohodli a prijali túto ponuku. Vybavili si pôžičku v Agrárnej banke v Žiline. V roku 1907 majetok za stotisíc korún kúpili.

Kaštieľ kúpili viacerí Židia, cenné pamiatky pobrali, kaštieľ dali poistiť a zakrátko zhorel. Z rumovísk kaštieľa bol ohradený „Židovský cintorín“ vo Varíne. Búraním sa zrútila i kaplnka, v ktorej bol orgán a mnohé pamiatky.

Zmeškal sa odšťahoval niekde k Rimavskej Sobotě.

Tak sa skončila sláva Nededzského kaštieľa a rodu Pongrárcovcov.

Z Pongrárcovcov pochádzajúcich z Nededze pochádza aj prvý slovenský šachový skladateľ Arnold Pongrác, narodený 18. Júla 1810 v Nededzi. Študoval v Bratislave a vo Viedni. Posledných tridsať rokov prežil v Trnave. Zomrel 7. Júla 1890. Svoju šachovú prvotinu uverejnil v časopise Wiener Schach - Zeitung. Zúčastňoval sa svetových šachových turnajov a zostavoval šachové úlohy. Bol prvou šachovou osobnosťou na Slovensku. Jeho celé kompozičné dielo, je žiaľ roztrúsené po rozličných časopisoch bývalého Rakúsko - Uhorska.

Archív rodu Pongrárcovcov, jedného z najrozšírenejších šľachtických rodov na Slovensku, bol pôvodne uložený dlhé roky v Nededzi. Na konci 19. Storočia ho presťahovali do Bashalomu v Sabolčskej stolici a po roku 1945 sa dostal do rukopisného oddelenia Ústrednej knižnice Rumunskej akadémie vied v Bukurešti. Ak bude raz niekto chcieť bližšie študovať dejiny našej obce alebo Pongrárcovského rodu, bude nútený tieto originálne pramene v Rumunsku.

RODINA NYÁRY

V našej obci bol i druhý menší kaštieľ, v ktorom bývala rodina Nyárová. Tento grófsky rod panoval a žil najdlhšie v našej obci. Kaštieľ bol postavený do tvaru L v prvej polovici 19. storočia. Je to budova, kde sa nachádza obchod s potravinami COOP Jednota a krčma. Nyárovci boli vetva starého uhorského rodu. Poslední potomkovia tohto rodu boli Jánoš, Tóno, Karol, Paulína a Mária. Jánoš bol ženatý, jeho žena bola Talianka a mali syna menom Tali. Tóno, Karol a Paulína boli slobodní. Karol bol zvolený za richtára obce. Neostala po ňom ako richtárovi žiadna pamiatka. Paulína sa neskôr vydala za notára Moravského, ktorý bol veľmi tučný a mal viac ako 200 kilogramov. Tóno a Karol zomreli ako slobodní a sú pochovaní v kaplnke v Gbeľanoch.

Márii ostal na starosti majetok. Počas 1. svetovej vojny musela väčšina chlapcov z obce narukovať. Mária požiadala o pomoc a na jej žiadosť jej bol pridelený zajatec tureckej národnosti, ktorý sa volal Mustafa. Bol veľmi pekný

- Bývalý kaštieľ Nyáryovcov, dnes budova potravín a pohostinstva

a ženám v dedine to neuniklo. Zostali po ňom dve dcéry. Mustafa si grófkú získal tak, že majetok spravoval sám. Majetok pri zlom hospodárení zadĺžil a grófká bola nútená majetok predáť. Celý majetok v roku 1923 občania Nededze zakúpili. Mustafa pravdepodobne odišiel do svojej vlasti. Grófká Mária ostala chudobná a opustená. U Lipkov vo Varíne prežila svoje posledné roky a tam aj zomrela. Pochovaná je tiež v kaplnke v Gbeľanoch (Nededžan 3/2007).

- Klasicistická kúria z prvej polovice 19. storočia na vyšnom konci

K historickým budovám Nededze patrí tiež **klasicistická kúria z prvej polovice 19. storočia** na vyšnom konci dediny po ľavej strane potoka.

Z druhej polovice 18. storočia je socha sv. Jána Nepomuckého pri kaštieli na dolnom konci obce.

Sv. Ján Nepomucký bol kňaz a mučeník pochádzajúci z Pomuku v Čechách, narodil sa okolo roku 1345. Priezvisko Nepomucký vzniklo neskorším chybným čítaním starého latinského výrazu De Pomuk (Pomucký), z ktorého sa utvorilo Nepomuk (Nepomucký). Sviatok má 16. mája. Vyhlásený za svätého bol 19. marca 1729. Bol obľúbeným svätcom aj v Rakúsko - Uhorsku. Sv. Ján Nepomucký je zobrazovaný v kanonickom rúchu - klerike, bielej superpelícii a rochete (kožušinovom kanonickom plášti), na hlave s kanonickým biretom. Okolo hlavy máva kruhovú svätožiaru s piatimi hviezdami. Obľubu si získal jeho patronát nad cťou, dobrou povestou, dobrým menom a reputáciou. Pre svoj mokrý hrob je patrónom nad vodou a jej ničivými následkami, nad mostmi i nad ľuďmi od vody. Ján Nepomucký je patrónom pocestných a patrónom proti živelným pohromám

■ Socha sv. Jána Nepomuckého z druhej polovice 18. storočia

■ Svätý Vendelín alebo Svätý Vendelín z Trieru

V Nededzi máme aj ďalšie sochy, kaplnky, kríže či iné historické miesta, ktoré stoja za pozornosť. Zo začiatku 20. storočia je socha sv. Vendelína, ktorá sa nachádza na vyšnom konci obce pri bývalej škole.

Svätý Vendelín alebo **Svätý Vendelín z Trieru** (* okolo 550– † pravdepodobne 617, Tholey, Sársko, Nemecko) je považovaný za nemeckého svätca, o živote ktorého vieme len z legend.

Svätý Vendelín je považovaný za patróna pastierov, sedliakov, polí a roľníkov, preto je väčšinou zobrazovaný ako mladý pastier s dobytkom a ovcami, s pastierkou palicou a kapsou. Má ruženec, či knihu, lopatu, kydak alebo aj korunu.

■ Socha sv. Floriána

■ Kamenný kríž pri vstupe do obce

■ Kamenný kríž na cintoríne

■ Kaplnka na ulici Roľnícka

V strede obce pri budove COOP Jednota a miestneho pohostinstva sa nachádza socha **sv. Floriána**.

Svätý Florián (Florián z Lorchu, lat. Florianus) (* 250, Zeiselmayer-Wolfgang - † 4. máj 304, Lorch) je katolícky svätec, patrón hasičov, pekárov, hrnčiarov, hutníkov, taktiež ako ochranca pred neúrodou, búrkou aj suchom. Bol plukovníkom legionárskom pluku rímskeho cisára

Pri vstupe do našej obce smerom od Tepličky nad Váhom stojí starý **kamenný kríž**. Podobný kríž sa nachádza aj pri vstupe do Nededze smerom od Gbelian pod dvoma mohutnými lipami. Pri bývalom roľníckom družstve na ulici Roľnícka sa nachádza **kaplnka**.

Na našom cintoríne stojí **kamenný kríž**, ktorý v roku 1907 obetovali Nededzi naši predkovia, ktorí emigrovali do Ameriky. Ich mená sú do tohto kríža vysekané.

V strede obce je **Zvonica** - ľudová stavba z 19.storočia. Má murovaný základ a drevenú nadstavbu. Vchod polkruhovo zakončený, nad ním výklenok so sochou sv. Jozefa. V roku 1999 bola zvonica zrekonštruovaná.

Na Prednej Hôrke stojí **Morový kríž**. Jeho názov siaha do prvej polovice 19.storočia, kedy

■ Zvonica - ľudová stavba z 19. storočia

- Obnovený Morový kríž ako pamiatka na zosnulých rodákov

napadla našu obec cholera. Zomrelo 70 - 80 občanov, ktorí sú pochovaní na Prednej Hôrke na zvláštnom cintoríne zvanom cholerový. Cintorín je zakreslený aj v mape obce z r.1863. Do roku 1969 stál na tomto mieste drevený kríž, ktorý zničil zub času. Starý drevený kríž vystriedal kríž železný.

Celé okolie Morového kríža bolo v roku 2013 upravené, vyčistené, vysadené novými sadenicami, boli tu osadené lavičky. Práce realizovala firma ELDUR 27 s.r.o. Nededza. O vyčistenie Prednej Hôrky sa postaral Urbár obce Nededza a výsadbu sadeníc realizovalo Záhradníctvo Dušan Vajda.

Povesti hovoria, že na blízkom kopci pri Nededzi stál kedysi aj kláštor Templárov.

Rád templárov (oficiálny názov Pauperes commitiones Christi templique Salomonis - Chudobní ochrancovia Kristovi a chrámu Šalamúnovho) bol stredoveký vojensko-mníšsky rytiersky rád, ktorý v roku 1119 založil francúzsky rytier Hugo de Payens. Prioritnou úlohou Rádu bolo ochraňovať kresťanských pútnikov zo Západu na cestách po Svätej Zemi. Rád bol násilne rozpustený a neskôr, v roku 1312 aj oficiálne zrušený. História Rádu dodnes vyvoláva mnoho nezodpovedaných otázok, neobjasnených záhad a Templári sú zdrojom najúžasnejších legend.

Nálezky na kopci Jedličník z rokov 1980 - 82 by tomu mohli nasvedčovať. Aj vo Vlastivednom zborníku Považia č. XIV. je zmienka, že na rozhraní chotárov

Nededze a Gbelian boli objavené dve valové opevnenia, ktoré sú v pozornosti pracovníkov Považského múzea v Budatíne.

Históriu našej obce dopĺňujeme ešte prehľadom o počte obyvateľov. Prvý údaj máme z roku 1598, kedy mala Nededza 32 domov a 422 obyvateľov. Na vtedajšie pomery to bola dosť veľká obec. V tomto období mali napr. Gbeľany 25 domov, Mojš 8 domov, Kotrčiná Lúčka 11 domov, Strečno 35 domov a Teplička nad Váhom 55 domov. V 19. storočí sa vykonávalo sčítanie obyvateľov už pravidelne. Výsledky hovoria, že Nededza mala takýto počet obyvateľov:

Roky	Počet obyvateľov	Poznámka
1828	506	
1869	360	pokles o 146 osôb
1880	378	prírastok 18 osôb
1890	322	pokles o 56 osôb
1900	363	prírastok 41 osôb
1910	399	prírastok 36 osôb

Z obdobia 1. Československej republiky a 2. svetovej vojny máme tri údaje:

Roky	Počet obyvateľov	Poznámka
1921	415	prírastok 16 osôb
1930	430	prírastok 115 osôb
1940	501	

Po 2. svetovej vojne:

Roky	Počet obyvateľov	Poznámka
1948	551	nárast 50 ľudí
1961	711	nárast 160 ľudí
1970	787	nárast 76 ľudí
1980	821	nárast 34 ľudí

(publikácia 600 rokov Nededza)

Nededza dosiahla rovnaký počet obyvateľov ako z prvého sčítania z roku 1598 (422 obyvateľov) v období po 1. svetovej vojne t.j. v rokoch 1921 - 1930.

Z údajov sú pozoruhodné dva kontrastujúce momenty vo vývoji obyvateľov našej obce, ktoré charakterizujú aktuálne pomery aktuálneho obdobia. V 19. storočí bol dva razy výrazný pokles obyvateľov spôsobený najmä epidémiami a výrazný prírastok v rokoch socialistickej výstavby.

ŠKOLSTVO

Začiatky vyučovania sa datujú od roku 1870. Vyučovalo sa po domoch a v škole Na Vříšku. Škola bola postavená v záhrade nad domami Kľučiarikovcov pri Prednej hôrke. Z domácich učiteľov sa spomínajú mená Pavel a Zajac.

Postupne pri sprísňovaní školskej dochádzky jedna miestnosť školy nestačila, objekt sa rýchlo opotreboval a preto sa pristúpilo k výstavbe novej školy na vyšnom konci dediny. V novej škole sa začalo vyučovať v roku 1911. Škola mala názov „Rímsko-katolícka ľudová škola“. Vedľa školy bola postavená kaplnka so soškou sv. Vendelína, ktorého premiestnili ku kaplnke už vtedy chátrajúceho pongrácovského kaštieľa.

Prvou učiteľkou v novej škole bola Irena Revická, rodáčka z Trenčína. Vyučovala v rodnej slovenskej reči. Po nátlaku maďarských úradov musela z Nededze odísť. Potom až do vzniku 1. Československej republiky v roku 1918 sa na našej škole vyučovalo po maďarsky.

V 70-tych rokoch nastala ďalšia významná zmena v rámci organizačnej prestavby základného školstva a tendencie rušenia malotriednych škôl. V roku 1979 bola v Nededzi zrušená malotriedka a deti boli premiestnené do ZDŠ v Gbeľanoch. Poslednou riaditeľkou na našej ZDŠ bola Mária Cesneková.

OBCHOD

V našej obci nebolo dlho žiadneho obchodu, naši občania nakupovali u židovských obchodníkov vo Varíne. Prvým obchodom v 20. storočí bola židovská krčma pri hradskej U Rozenzweiga. Je pravdepodobné, že Július Rozenzweig odkúpil časť z pongrácovských majetkov, pretože okrem krčmy obhospodaroval 22 ha poľa, choval 14 kráv, dva kone a niekoľko ošípaných.

Po 1. svetovej vojne sa vracajúci sa občania z Ameriky sa stali priekopníkmi nového hospodárskeho života. Získali mimo iného aj ďalších občanov na založenie Potravného družstva, ktoré začalo svoju činnosť v roku 1923. Potravné družstvo s predajňou potravín a krčmou bolo umiestnené v kaštieli grófký Nyárovej, kde je obchod po stavebných úpravách dodnes. Potravné družstvo riadila volená správa. Vedúceho predajne a krčmy v jednej osobe volili vždy na výročnej schôdzi družstva. Dlho týmto „obchodníkom“ bol Adam Trnovec, neskôr Štefan Mravec.

V roku 1956 obchod prebrala Jednota, ktorá odkúpila časť domu p. Mravca a predajné priestory zväčšila.

MIESTNY ROZHLAS

Rok 1947 zaznamenal koniec bubnovania. „Dáva sa na známosť všetkým občanom.“ Miestny rozhlas v našej obci bol jedným z prvých rozhlasov v okolitých obciach. Ústredňa rozhlasu bola umiestnená v Potravnom družstve. Od roku 1950 do vystavenia Kultúrneho domu v Nedezdi bol rozhlas v kancelárii MNV v kaštieli u Janekov.

Samozrejme, že aj miestny rozhlas prešiel od svojho vzniku rôznymi rekonštrukčnými prácami. Tak ako sa rozširoval intravilán našej obce a vznikali nové ulice, tak sa rozširoval aj obecný rozhlas. Posledná jeho modernizácia a rozširovanie bolo v roku 2012.

ELEKTRIFIKÁCIA

Vy­mo­že­nosť elek­trické­ho prí­du na­ši ob­čania dl­ho ne­po­z­na­li, i keď sa už dáv­nej­šie do­má­ha­li elek­trifika­cie. Na­šli sa však vplyv­ní ob­čania, ktorí bo­li pro­ti za­ve­de­niu elek­trické­ho prí­du. Bá­li sa vraj, že do stĺ­pov a do do­mov s elek­trickým ve­de­ním bu­dú biť hro­my - blesky a že ich to po­bi­je. V ro­ku 1939 sa po­da­ri­lo zo­zbie­rať a zlo­žiť pe­nia­ze na vý­stav­bu roz­vod­nej sie­te, ale fi­rma za­vádzajú­ca elek­trickú sieť ma­la na­bra­té veľ­ké množ­stvo prác a na­šu ob­jed­ná­vku po­so­ú­va­la z ro­ka na ro­ka, i keď po­treb­ný ma­te­riál bol už do­ve­ze­ný do Ne­de­dze. S blížiacim sa frontom ne­chce­li prí­st' Se­ve­roslo­ven­ské elek­trár­ne o ma­te­riál, ktorý by bo­li ne­mecké vo­jská od­viez­li, prí­šli v ja­nuári 1944 s po­nu­kou, že vy­ko­na­jú elek­trifika­ciu na­šej ob­ce ih­neď. Prá­ce sa urý­chli­li aj tým, že ob­čania si vy­ko­pa­li ja­my pred svo­jimi dvor­mi na osade­nie stĺ­pov. A tak sme mo­hli už v mar­ci 1944 prvý raz roz­svie­tiť elek­trické žia­rovky v miest­nos­ti Po­tra­vné­ho druž­stva a v škole.

DRUHÁ SVETOVÁ VOJNA

Druhá svetová vojna sa prehnala aj cez našu obec. Viacerí občania z Nededze položili svoje životy už v bojoch ako účastníci Slovenského národného povstania. Zaslúžia si od nás, aby sme ich mená uviedli: Ignác Janek – padol v bojoch pri Strečne, Štefan Pavel – bol zajatý ako partizán v Strečne, musel si sám vykopať hrob a bol zastrelený. V roku 1945 bol prevezený do rodnej obce. Ignác Cesnek padol v boji pri Lipovci, Ľudovít Kolenčík bol odvezený do koncentračného tábora do Nemecka, odkiaľ sa už nevrátil.

Našu obec oslobodila Červená armáda dňa 29. apríla 1945 spolu s ďalšími 17 obcami okresu Žilina. Stalo sa to ráno o 7. hodine a 15. minúte.

Oslobodenie našej obce uskutočnili vojská 17. gardového streleckého zboru patriaceho do zoskupenia 18. armády 4. ukrajinského frontu. Velil mu generál – poručík A.J. Gastilovič. Po dvojdennom pobyte sa vojaci Červenej armády s našou obcou rozlúčili a pokračovali v prenasledovaní nepriateľa smerom na Žilinu.

Tesne pred príchodom frontu v dňoch 27. a 28. apríla pri delostreleckej palbe smerom od Varína na nemeckých vojakov došlo v našej obci k požiarom troch hospodárskych stavieb. Pri hasení požiarov boli smrteľné zranení 4 občania.

Vojnou bolo poškodených veľa stavieb, skoro žiadny dom nebol ušetrený od stôp vojny.

(publikácia 600 rokov Nededza)

SOCIALIZMUS

Ekonomickým základom socializmu sa postupne stávalo spoločné vlastníctvo výrobných prostriedkov, socialistická sústava plánovitého rozvoja národného hospodárstva. Hlavným nástrojom výstavby socializmu sa stala diktatúra proletariátu a socialistický štát vedený marxisticko – leninskou stranou. Vodítkom pre hospodársku politiku strany boli ekonomické zákony socializmu, hlavne však základný ekonomický zákon socializmu: „Stále plnšie uspokojovanie rastúcich materiálnych a kultúrnych potrieb celej spoločnosti a každého jej člena na základe nepretržitého a plánovitého rozvoja národného hospodárstva a neustáleho rastu spoločenskej produktivity práce.“

Po skončení 2. svetovej vojny sa občania Nededze s chuťou pustili do obnovy obce. Muži boli vo veľkej miere zapojení do obnovy vojnou zničenej železničnej trate na úseku Žilina – Vrútky. Zmenili sa pomery vo verejnej správe obce. Vykonávateľom štátnej moci sa po richtároch a starostoch stal Miestny národný výbor.

V roku 1945 bola založená v Nededzi miestna organizácia Komunistickej

strany Slovenska. Predsedom strany sa stal Martin Klučiarik starší a členovia výboru boli: Rudolf Konek, Michal Cesnek, Vendelín Mravec a Tomáš Petko.

Prvý povojnový miestny národný výbor bol zvolený v tomto zložení Martin Klučiarik st. - predseda a členovia: Vincent Zajac, Michal Cesnek a Karol Šmehýl.

Po dvoch mesiacoch pôsobenia odstúpil z funkcie predsedu MNV Martin Klučiarik a ďalším predsedom bol zvolený Vincent Zajac. Po voľbách v roku 1946 bol predsedom Alojz Janek.

Po roku 1948 dočasne vykonávala funkciu MNV Miestna správna komisia, ktorej zo začiatku bol predsedom Štefan Trnovec a neskoršie Alojz Janek.

V roku 1948 sa uskutočnili voľby s jednotnou kandidátkou Národného frontu, v ktorom bola vedúcou politickou stranou KSČ. Za predsedu MNV zvolili opäť Alojza Janeka, ktorý bol v tejto funkcii do roku 1953.

Z týchto volieb s kandidátkou Národného frontu (ďalej len NF) sa zachovali výsledky, ktoré hovoria, že z 306 odovzdaných hlasov bolo 250 pre kandidátov NF (83%) a 56 prázdnych lístkov (17%). V okresnom meradle vtedy hlasovalo za NF len 74 % voličov.

V období rokov 1953-1957 bol predsedom MNV Ondrej Ďuríček. V roku 1957 -1960 bol predsedom MNV Alexander Mravec. V roku 1960-1964 sa vo funkcií predsedu vystriedali Alexander Mravec a Ignác Janík.

O roku 1964 až do roku 1971 bol predsedom MNV opäť Alexander Mravec a od r. 1971 až do roku 1990 Pavol Brezovský.

Administratívnou pracovníčkou na MNV bola Mária Janeková. Kronikárom obce bol Vladimír Zajac. Riaditeľkou Miestneho osvetového centra pri MNV bola Justína Kozánková (učiteľka).

Pod vedením MNV a straníckej organizácie sa občania aktívne zapájali do investičného budovania obce a tak sa z pomerne chudobnej dedinky stala pekná a kultúrna obec.

(Zápisnice z obecného úradu roky 1945-1990)

VODOVOD

Výstavba celoobecného vodovodu bola realizovaná v akcii „Z“ a financovaná ONV Žilina. Stavba bola realizovaná v rokoch 1985-1989.

KANALIZÁCIA

Dňa 8. augusta 2006 sa v našej obci začalo s prácami na verejnej kanalizácii. Túto realizovala firma Hydroekol Dolný Kubín, ktorá bola vybraná vo verejnej súťaži. Začalo sa s ulicou Na Záhumní. Do konca roku práce pokračovali ulicami Záhradná, Roľnícka, Stredná a Za Kaštieľom. So začatím prác na verejnej kanalizácii sa mohlo aj vďaka tomu, že naša obec dostala v letných mesiacoch sľúbené finančné prostriedky na regionálny rozvoj vo výške necelých 50 miliónov Sk.

Do konca roka 2007 bola vybudovaná a skolaudovaná kanalizácia v celkovej dĺžke 4303 metrov. Kanalizačné prípojky boli realizované aj k budúcim stavebným pozemkom.

Kanalizácia bola vybudovaná aj na nových uliciach, ktoré v roku 2007 vznikli v časti Záplotie a ktoré dnes nesú názov Pod Vajánkom a Poľná. Celá kanalizácia vyšla obec na 35,5 milióna korún.

POTOK

Potok, ktorý pretekal obcou, od dávnych čias robil starosti a škody našim občanom. Potok kazil aj vzhľad obce, pretože klukaté a rozťahnuté koryto nemalo upravené brehy. Snaha zregulovať potok sa ťahala viac desaťročí. Nebolo na to dostatok finančných prostriedkov. Podarilo sa to až Miestnemu národnému výboru. Táto životne dôležitá stavba - regulácia miestneho potoka sa uskutočnila v rokoch 1948 - 1952. Reguláciou potoka sa výrazne zlepšil vzhľad obce. Občania potom skrášili obec vysádzaním sli-viek okolo potoka. Náklady regulácie činili zhruba 8 miliónov Kčs.

Generálna oprava bola vykonaná v rokoch 1989-1990.

Tak ako všetko poznačí zub času, tak poznačil aj náš miestny potok a bola nutná jeho opätovná regulácia. Tá sa spustila koncom júla 2011.

Bol zregulovaný celý potok prechádzajúci cez našu obec. V dôsledku toho boli odstránené všetky ovocné stromy pozdĺž potoka, lebo svojim koreňovým systémom zasahovali do samotnej regulácie. Vzhľad obce sa týmto podstatne zmenil. K zmene obce prispelo aj odstránenie niektorých lávok cez potok. Zregulovaním potoka sa rozšírilo jeho dno a zväčšil sa sklon brehu. Koncom novembra bola ukončená regulácia potoka nad obcou, od bývalej školy smerom ku Kotrčinej Lúčke v dĺžke cca 130 m. Túto časť regulácie realizovala firma Eurotrim, s.r.o. Žilina a stála cca 67 885 €, z toho z Envirofondeu sme dostali 61 831 € a zvyšok (6 054 €) zaplatila obec. Reguláciu potoka od rod. domu

■ Zregulované a upravené koryto potoka

■ Nové pešie lávky
cez potok

č. 74 na ulici Potočná po Hlavnú cestu č. 583 realizovala firma D.V.L. Nezbudská Lúčka. Hodnota tejto investície činila 494 417,88 €. Na túto investíciu sme dostali dotáciu z ministerstva hospodárstva vo výške 491 981,88 € a zvyšok 2 436 € obec zaplatila z vlastných prostriedkov.

V letných mesiacoch 2012 sa začalo aj s výstavbou nových lávok pre peších cez náš zregulovaný potok. Lávky boli dokončené v poslednom štvrtroku 2012 a celkové náklady na ich výstavbu činili 50 930,58 €. Výstavba lávok bola realizovaná prostredníctvom OZ „Partnerstvo pre MAS Terchovská dolina“ a financovaná zo samostatného eurofondu cez program Leader.

Náš potok sa viackrát vylial zo svojho koryta, bolo to v roku 1959, 1965 a v auguste 2010.

KULTÚRNY DOM A OBECNÝ ÚRAD

Obec nemala vlastnú obecnú budovu, preto funkcionári MNV a Dobrovoľného požiarného zboru si dali úlohu postaviť kultúrny dom s požiarnou zbrojnicou. V roku 1947 zakúpili pozemok a k vlastnej stavbe sa prišlo v roku 1951. Stovky brigádnických hodín odpracovali naši občania na stavbe zadarmo. V roku 1954 bol kultúrny dom

■ Zrekonštruovaná sála kultúrneho domu

s požiarnou zbrojnicou odovzdaný do užívania. Na Silvestra v roku 1954 bola v novej sále veľká tanečná zábava. Kultúrny dom sa stal pýchou obce, takouto stavbou sa mohla pochváliť máloktorá obec v Žilinskom okrese v tomto období.

V roku 1978 sa začali práce na rekonštrukcii kultúrneho domu, ktoré pozostávali z rozšírenia sály, výmeny strechy zo sedlovej na rovnú a montáž ústredného kúrenia. Stavba bola zriadená v akcii „Z“ a kolaudácia sa uskutočnila vo februári 1979.

V roku 2007 bola vykonaná rekonštrukcia ústredného kúrenia v kultúrnom dome a na obecnom úrade. Na obecnom úrade boli tiež vymenené okná.

■ Vstup do obecného úradu a kultúrneho domu

Zmeny nastali aj v kancelárskych priestoroch obecného úradu. Kancelárie boli rozšírené z dvoch na tri, boli osadené aj nové dvere. V roku 2009 boli v celom kultúrnom dome vymenené všetky vchodové dvere, okná a radiátory.

V roku 2011 prebehla ďalšia rekonštrukcia alebo lepšie povedané modernizácia nášho kultúrneho domu – a to jeho vnútorných častí. Zahájená bola 23.9.2011 stavebnou firmou DEOS-SK s.r.o. Žilina a ukončená 16.12.2011. Počas tejto krátkej doby boli dvere nášho kultúrneho domu zatvorené a neprebíhali v ňom žiadne kultúrne, spoločenské či športové aktivity, iba aktivity pracovné – a tie stáli za to. Stal sa z neho naozaj moderný, závideniahodný kultúrny dom. Boli dané nové omietky, zábradlie, zmodernizované schodiská a balkón, dlažba, nové vnútorné osvetlenie, vymenené záclony a závesy, zrekonštruované sociálne zariadenia. Rekonštrukcia kultúrneho domu stála 151 483,86 €. Časť bola financovaná z fondov EÚ (77 053,87 €), časť z vlastných zdrojov a na rekonštrukciu sociálnych zariadení prispela peňažným darom spoločnosť Kia Motors Slovakia s.r.o. vo výške 5 000,-€.

V roku 2013 sa zmodernizovala kuchynka v kultúrnom dome. Bola zväčšená o priestory bývalej hasičskej zbrojnice a doplnená novým kuchynským zariadením. V súvislosti s tým bola vybudovaná aj bezbariérová toaleta hneď pri vchode do kultúrneho domu. Staré bukové parkety v sále kultúrneho domu sa vymenili novými dubovými. Aby rôzne kultúrne, spoločenské či rodinné akcie, konané v našom kultúrnom dome mali ako sa hovorí „šmrnc“, boli vyhotovené návrky na stoličky v počte 150 ks. Klub obce, ktorý je súčasťou budovy kultúrneho domu tiež prešiel rekonštrukciou. Jeho opravu podporil Nadačný fond Kia Motors Slovakia v Nadácii Pontis na základe obcou vypracovaného projekt sumou 7 000,-€.

■ Zrekonštruovaná kuchynka v kultúrnom dome

PREHLAD RICHTÁROV, PREDESEDOV MNV A STAROSTOV OBCE NEDEDZA

ROKY OD-DO	MENO A PRIZVISKO	NÁZOV
1920-1922	Vincent Mravec	richtár
1922-1923	Viktor Mravec	richtár
1924-1931	Vincent Ďuriček st.	starosta
1931-1936	Alojz Škorvánek	starosta
1938-1942	Alexander Ďugel	starosta
1943-1944	Štefan Janek	vládny komisár
1945	Martin Klučiarik	predseda MNV - 2 mes.
1945-1946	Vincent Zajac	predseda MNV
1946-1948	Alojz Janek	predseda MNV
1948-1953	Alojz Janek	predseda MNV
1953-1957	Ondrej Ďuriček	predseda MNV
1957-1960	Alexander Mravec	predseda MNV
1960-1964	Alexander Mravec	predseda MNV
	Ignác Janík	predseda MNV
1964-1971	Alexander Mravec	predseda MNV
1971-1985	Pavol Brezovský	predseda MNV
1985-1990	Pavol Brezovský	predseda MNV
1990-2002	Ladislav Zaymus	starosta
2002-2010	Ing. Dušan Vajda	starosta
2010-2014	PhDr. Peter Vajda	starosta

AUTOBUSOVÁ DOPRAVA

V roku 1953 cez našu obec začala premávať autobusová doprava. Najskôr to bola linka Kotrčiná Lúčka – železničná stanica Varín a v roku 1957 priama autobusová linka Varín – Žilina. Je prirodzená, že rozvojom dopravy sa mohla sústavne zvyšovať zamestnanosť našich občanov buď v blízkej Žiline alebo v iných miestach.

POLNOHOSPODÁRSTVO A JRD

Napriek tomu, že rástol počet obyvateľov, ktorí prešli pracovať do priemyslu, stavebníctva, dopravy a služieb. Nededza zostala poľnohospodárskou obcou aj po roku 1945 a v období rozvinutej výstavby socializmu. Vzťah našich roľníkov k pôde a k poľnohospodárstvu, bol veľmi silný. Poľnohospodárstvo znamenalo pre nich síce veľmi tvrdú prácu, ale súčasnej aj najistejší zdroj pre zaistenie živobytia pre ich rodiny.

V roku 1957 sa začala v našej obci veľká politická presvedčovacia kampaň pre založenie **Jednotného roľníckeho družstva**. Úlohu založiť celoobecné JRD v Nededzi si vytýčila predovšetkým DO KSS, ktorá sa sústavne zoberala celou problematikou. Vtedy bol predsedom DO KSS Tomáš Peňko, predsedom MNV Alexander Mravec a tajomníkom Ondrej Vajda. Popri týchto funkcionároch boli aj ďalší občania ako Michal Cesnek, Jozef Bielik, Ondrej Ďuríček, Alojz Janek, Alojz Slota – riaditeľ školy, Rudolf Konek, Martin Žiak a ďalší, ktorí sa zúčastňovali agitačnej práce a stali sa tak prvými budovateľmi socialistických výrobných vzťahov v našej obci. Už na jar 1957 pre vstup do JRD bolo získaných 26 roľníkov, ktorí založili menšinové družstvo na celkovej výmere 140 ha pôdy,

z toho bolo 29 ha ornej pôdy. Predsedom družstva bol Tomáš Peťko. V bývalej Rozenzweigovej maštali bolo sústredených 8 kráv, jeden pár koní a 4 prasnice. K založeniu družstva došlo na celoobecnej schôdzi dňa 24. februára 1958.

V ďalšom období prišla politika zlučovania družstiev vo veľké ekonomické komplexy, v rámci ktorých sa potom vytvárali závody, ako napr. pre rastlinnú výrobu, pre živočíšnu výrobu, pre služby a pod. V Žilinskom okrese z pôvodného počtu 65 JRD zostalo na začiatku 80-tych rokoch minulého storočia 12 zlúčených JRD a jeden Štátny majetok na úrovni poľnohospodárskych podnikov. Naša obec v tomto procese získala, pretože sa v roku 1977 stala sídlom veľkého JRD, s ktorým prichádzali do obce nielen investičná výstavba a pracovné príležitosti, ale zvýšil sa i význam postavenia obce. Pod JRD ROZVOJ so sídlom v Nededzi patrili obce Varín, Nezbudská Lúčka, Gbeľany, Kotrčiná Lúčka, Mojš a Teplička nad Váhom.

Po tzv. „nežnej revolúcii“ v roku 1989 a následnom vzniku samostatnej Slovenskej republiky v roku 1993 dochádzalo k rôznym zmenám. A tak sa zmenilo aj poľnohospodárske družstvo. Z JRD ROZVOJ na Poľnohospodárske družstvo Váh Nededza. Nevydržalo však v podmienkach tvrdej trhovej ekonomiky a skončilo svoju púť v roku 2004.

A tak po 47- mich rokoch svojej existencie odovzdalo svoje imanie do rúk iným - možno úspešnejším. Mechanizmy a dobytok odkúpila nástupnícka firma AGRA VÁH s.r.o., Podvysoká. Boli zdemontované aj senážne veže, modré vysoké valce s nápisom Vítkovice, ktoré bývali charakteristickým symbolom každého poľnohospodárskeho družstva.

MATERSKÁ ŠKOLA

túpajúca zamestnanosť žien si vynútila v roku 1967 núdzovo vyriešiť a zriadiť materskú školu. Podmienky pre túto predškolskú starostlivosť boli vytvorené na prechodnú dobu v núdzových priestoroch pod javiskom v kultúrnom dome. Škola mala jednu miestnosť a najnutnejšie hy-

■ Materská škola

gienické zariadenia. Počet miest bol obmedzený a prednostne boli do škôlky zaradované tie deti, ktoré v ďalšom školskom roku už išli do ZDŠ. Prevádzka škôlky bola len pol dňa v dopoludňajších hodinách.

MNV s touto situáciou nebolo spokojné a vymohlo zaradenie výstavby modernej účelovej materskej školy v rámci zveľaďovacej akcie „Z“. Materská škola sa začala stavať v jeseni 1973 a do užívania bolo odovzdaná v roku 1976 s celodenným pobytom, vrátane poskytovania stravy. Hodnota vytvoreného diela predstavovala 902 682,- Kčs. Materská škola prešla za obdobie svojej existencie rôznymi rekonštrukčnými prácami. Boli to napríklad rekonštrukcia - nadstavba strechy, výmena okien a vchodových dverí, zateplenie nobasilom, výmena sklobetónu na schodišti, oprava schodiska, náter fasády, rekonštrukcia šatní a sociálnych zariadení a ešte mnoho ďalších prác nevyhnutných pre jej správne fungovanie. Veď naša materská škola je plne využívaná a v okolí aj veľmi žiadaná.

DOM SMÚTKU A JEHO PRESTAVBA NA KOSTOL

Práce na dome smútku sa začali v júli 1982. Dokončený bol v roku 1985.

Prvá svätá omša v Nededzi 7.4.1987.

Po sprevádzkovaní domu smútku a po dohode s veľa dôstojným pánom farárom Jozefom Šurabom podnikli naše veriace ženy akciu vybavenia tohto stánku tak, aby sa tu pri pohreboch konali zádušné sväté omše. Bolo treba zadovážiť obetný stôl a k tomu potrebné vystrojenie (kríž, svietniky a prikrytie stola z doma vyrobeného plátna) tak, ako to určujú predpisy pre slúženie svätej omše podľa katolíckeho obradu.

O to sa najviac pričínili Mária Žiaková a Vincencia Trnovcová, ktoré zozbierali peniaze a dali vyrobiť spomínané predmety. Po vysvätení rekvizít vdp. Jozefom Šurabom pred pohrebom zosnulej Júlie Vajdovej slúžil zádušnú sv. omšu pán farár, bolo to dňa 7. apríla 1987 v odpoľudňajších hodinách. Týmto dňom sa zádušné sv. omše konali spolu s pohrebom a nie ako dovtedy vo farskom kostole vo Varíne.

Dňom 25.9.1990 sa začali pravidelne slúžiť sv. omše podľa rímskokatolíckeho obradu a to jedna v nedeľu a jeden krát v priebehu týždňa a cez cirkevné

■ Prestavaný dom smútku na kostol

sviatky. To sa stalo za pôsobenia pána farára Jozefa Šurabu a kaplána Petra Piačka.

Rozhodnutím Obecného zastupiteľstva a súhlasom občanov na celoobecnej schôdzi, konanej dňa 25. januára 1991 v sále kultúrneho domu, začali sa prípravne práce na prestavbe domu smútku na kostol podľa vypracovaného projektu Ing. arch. Lubomíra Zaymusa.

Samotné práce boli začaté dňa 20. apríla 1991. Stavba bola ukončená 31. augusta 1991. Vysviacku kostola vykonal dňa 21. septembra 1991 J.E. Mons. František Rábek, svätiaci biskup z Nitry.

Kostol bol zasvätený Sedembolestnej Panne Márii.

Finančné prostriedky výstavby boli hradené OÚ a zbierkou občanov Nededze.

Od vzniku našej obce patrila Nededza do farnosti Varín, ktorá bola založená v roku 1200. Či pohreb, či svadba, všetko sme vybavovali vo Varíne. V roku 2010 nastala ale veľká zmena. Dňom 1.7.2010 vznikla nová farnosť – Gbeľany, ktorej súčasťou sa stali obce Nededza, Gbeľany a Kotrčiná Lúčka. Pri tejto príležitosti sa 4.7.2010 v kostole v Gbeľanoch konala slávnostná svätá omša, ktorú celebroidal žilinský biskup Mons. Tomáš Galis. Slávnostne uviedol do úradu nového pána farára a správcu novej farnosti Pavla Kalabusa. Na tejto slávnosti bola aj posvätená nová farská budova.

CINTORÍN

Po výstavbe kostola iniciatíva občanov k úprave okolia pokračovala, v roku 1992 boli vykonané práce na oplotení cintorína. Materiál bol financovaný OÚ a práce vykonali občania zdarma.

Návrh oplotenia vyprojektoval Ing. arch. Lubomír Zaymus. Výrobu panelov zabezpečoval Miroslav Ďugel vo firme Váhostav, Horný Hričov.

V roku 2007 bola vykonaná pasportizácia pohrebiska uverejnená aj na internete. Naša obec bola medzi prvými na Slovensku, ktorá mala vykonanú pasportizáciu – webová stránka: www.pohrebiska.sk

V roku 2013 bol zo zámkovej dlažby vybudovaný chodník po celej dĺžke cintorína, cez celý Závoz a aj/až k Morovému krížu. Na cintoríne bolo osadené osvetlenie, lavičky a rozmiestnené smetné nádoby, aby sa tak udržiaval na cintoríne poriadok.

VÝSTAVBA MÁRNICE

V roku 1999 bola postavená svojpomocne márnica pri kostole. Na výstavbe márnice bolo odpracovaných 1345 brigádnic-kých hodín. Hodnota diela činila 293 000,- Sk.

■ Márnica postavená v r. 1999

NOVÝ KOSTOL

Ako bolo spomenuté v predchádzajúcich častiach, náš súčasný kostol vznikol prestavbou domu smútku v roku 1991. Odvtedy prešiel nejaký ten rôčik a na kostole sa stále vo väčšej miere prejavovali jeho nedostatky. A tak skupina občanov, presnejšie povedané naše organistky, Drahomíra Kubalová, Monika Magočová, Eva Bollová, prišli s iniciatívou

■ Výstavba nového Rímskokatolíckeho kostola

■ Oprava krovu na kaštieli

naš pán farár a aj autor projektu nového kostola. Prítomní boli všetci poslanci obecného zastupiteľstva a oni ako prví mali možnosť vyjadriť sa k tejto problematike. Po ukončení diskusie poslanci hlasovali. 4 poslanci hlasovali

za vybudovanie nového murovaného kostola. Na ich podnet prebehla tzv. petícia medzi občanmi.

Každý si uvedomoval, že stavba nového kostola nie je jednoduchá záležitosť a tiež, že stav toho súčasného, je čoraz horší, že situáciu treba naozaj riešiť. Súčasný stav kostola je technický spôsobilý do roku 2017. Preto poslanci obecného zastupiteľstva v roku 2012 odsúhlasili uskutočnenie ankety, týkajúcej sa výstavby nového kostola. V tejto ankete sa vyjadrilo 656 voličov z celkového počtu 744 voličov našej obce. V prospech výstavby nového kostola sa vyjadrilo 45,27 %, za rekonštrukciu starého kostola bolo 35,51 %, nevyjadrilo sa 7,92 % a za názor, že rekonštrukcia alebo výstavba kostola nie je potrebná, bolo 10,51 %. Neplatných anketo- vých lístkov bolo 0,76 %.

V roku 2013 bola Ing. arch. Ľubomírom Kruželom vypracovaná projektová dokumentácia na nový kostol v časti objektu bývalého kaštieľa. Na začiatku apríla 2013 sa v sále kultúrneho domu konalo mimoriadne zasadnutie Obecného zastupiteľstva v Nede- dzi za hojnej účasti našich občanov. Na zasadnutí sa zúčastnil aj

za výstavbu nového kostola a 3 poslanci sa zdržali. Týmto výstavbu nového Rímskokatolíckeho kostola v katastrálnom území obce Nededza, na ulici Hlavná 3/3 (v časti objektu bývalého kaštieľa) na obecnom pozemku parcela č. 39, ako aj projektovú dokumentáciu pre územné a stavebné konanie na výstavbu kostola obecné zastupiteľstvo schválilo.

Na nasledujúcom zasadnutí obecné zastupiteľstvo vyhlásilo verejnú zbierku za účelom získania finančných prostriedkov určených na výstavbu Rímskokatolíckeho kostola v Nededzi.

Dňa 6.marca 2014 podpísala Obec Nededza so spoločnosťou PRIM, s.r.o. Stránske Zmluvu o dielo na výstavbu rímskokatolíckeho kostola v Nededzi. Kostol by mal byť odovzdaný do užívania na začiatku roka 2015. Celková suma by mala predstavovať 560 892,73 Eur. Zároveň s výstavbou kostola začala prebiehať rekonštrukcia zvyšnej časti kaštieľa, a to opravou krovu a výmenou krytiny.

KAPLNKA PANNY MÁRIE A KRÍŽOVÁ CESTA

I keď sa nenachádzajú v katastrálnom území Nededze, nedá nám, aby sme ich tu nespomenuli. Keď niekto povie: "Idem sa prejsť k Panenke Márii," každý automaticky vie, kde má namierené. Kaplnka Panenky Márie a Krížová cesta sa nachádzajú vo Vrškoch v katastrálnom území obce Gbeľany. Autorom pôvodnej kaplnky je pán Vincent Ferianec.

Jej zhotovením vyjadril vďaku za to, že sa šťastne, živý a zdravý vrátil z frontu. Počas 2.svetovej vojny tesne pred inváziou nemeckých vojsk do vtedajšieho Československa bol odvelený do Sudet k mestu Aš. Po prekročení českých hraníc nemeckými vojskami ostali československé jednotky bez velenia. Nastal zmätok a vojaci sa nakoniec rozutekali. Aj pán Ferianec sa vybral na strastiplnú cestu domov z opačného konca republiky. Bez jedla, bez peňazí. Ako železničiar sa vedel nákladnými vlakmi dopraviť cez Južné Čechy až do Bohumí-

na. Odtiaľ už šlapal len peši. Vrátil sa cez Horný Vadičov. Po návrate zistil, že aj v Nededzi sú už Nemci a hrozilo, že ho hľadajú. Preto počkal v horách do zotmenia a tak sa vrátil domov šťastný, že sa mu to podarilo. Cítil potrebu zhmotniť svoju vďaku, preto vyrobil „našu“ kaplnku. (Nededžan)

V minulých rokoch bola pôvodná soška, ktorá bola umiestnená v kaplnke aj opravovaná. Po jej rozbití bola ešte za života pána Ferianca nahradená obrázkom pražského Jezuliatka. V roku 1992 k pôvodnej kaplnke pribudla na druhej strane nová. Do nej bola umiestnená soška donesená z hory Zvir v Litmanovej, z pútnického miesta na Východnom Slovensku. Zub času a nepriaznivé počasie zanechali na nej značné škody. Preto sa pár nadšencov z Gbelian rozhodlo postaviť na tomto často navštevovanom mieste novú. A tak sa dňa 12.9.2009 konala malá slávnosť posvätenia novopostavenej Kaplnky Matky Božej. Posvätil ju pán farár Mgr. Dalibor Mišura za hojnej účasti občanov z Nededze, Gbelian i okolitých obcí. V roku 2011 bola ku Kaplnke postavená krížová cesta v lesnom poraste Dielec – tiež katastrálne územie Gbelian. 17.9.2011 bola táto Krížová cesta slávnostne vysvätená pod vedením Mons. PhDr. Ing. Ladislava Stromčeka a nášho pána farára Pavla Kalabusa.

■ Kaplnka Panenky Márie vo Váškoch

KÁBLOVÁ TELEVÍZIA

Na podnet obecného zastupiteľstva, obecný úrad zabezpečil rozvod káblovej televízie v obci, ktorú realizovala v roku 1992 firma Danko zo Žiliny. Odvtedy prešla káblová televízia rekonštrukciou rozvodov ako aj rozšírením programov. Prevádzku káblového distribučného systému má na starosti firma TES Media s.r.o. Žilina.

PLYNOFIKÁCIA

Splynofikovať obec rozhodlo obecné zastupiteľstvo uznesením č. 10/92. Nakoľko príjmy obce boli nedostačujúce, na realizáciu stavby sa musela zobrať pôžička vo výške 1,5 mil Sk od PKB a 0,5 mil. Sk bezúročnej pôžičky poskytla obci firma STAVIS Žilina, ktorá stavbu realizovala. Práce na stavbe boli začaté v poslednom štvrtroku 1993.

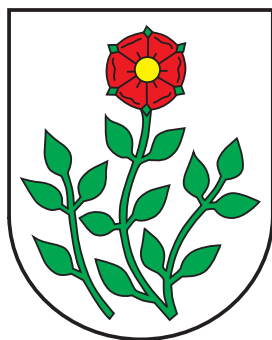
VZNIK SYMBOLU OBCE A POPIS ERBU

Obecné zastupiteľstvo sa na svojom zasadnutí dňa 28. apríla 1995 zaoberalo v jednom z bodov daného programu vytvorením symbolov obce, aby tak nadviazalo na tradíciu obce z 18. storočia. Na vypracovanie návrhu symbolu obce bola oslovená ART-INTERIER Hlohovec,

ktorá má dlhoročné skúsenosti a vedomosti z oblasti tvorby obecných symbolov. Na tvorbu erbu obce boli použité fotografie odtlačkov pečatidla z roku 1785, ktorý bol doplnený námetom pečate z roku 1831. Tak vznikol erb, ktorý po stránke heraldickej spĺňa heraldickými zásadami dané požiadavky a vytvára symbol obce.

V striebornom štíte je červená heraldická ruža so zlatým stredom a tromi zelenými stopkami so zelenými listami. Predložený návrh autorom ART-INTERIER Hlohovec obecné zastupiteľstvo na svojom zasadnutí dňa 31.mája 1995 schválilo uznesením č.1/95. Zároveň bol schválený návrh obecnej zástavy a pečatidla so symbolom erbu obce.

■ Symboly obce

ZRIADENIE OBECNEJ KNIŽNICE

Obcný zastupiteľský zbor obce Nededza sa dňa 14.5. 1925 uzniesol na základe zákona 430/1925 zriadiť obecnú knižnicu. Na uvedenom zasadnutí bola zvolená štvorčlenná knižničná rada. Obec Nededza mala v tom čase 415 obyvateľov a bola povinná na každého obyvateľa poskytnúť päťdesiat halierov na zriadenie knižnice, do knižničného fondu. Teda 208 korún. Podľa pokynov „nesmeli sa objednať knihy umelecky a obsahovo bezcenné výtvary obecného rázu, hanopisy znižujúce tendenčne celé sta-

vy a vrstvy obyvateľstva a diela smerujúce proti celistvosti štátu Československého“. Za týmto účelom bol vydaný zoznam kníh, ktoré sa môžu objednať. Na začiatok bolo zakúpených 30 zväzkov. Nakoľko obec bola chudobná, knihy sa zakúpili v Matici slovenskej v Turčianskom Svätom Martine na splátky, podľa výberu knižničnej rady. V súčasnosti sa v našej knižnici nachádza vyše 6 700 kníh. Od roku 2011 má obecnú knižnicu na starosti p. Alica Hodásová. Pred ňou túto prácu robila p. Helena Jaššová, a to nepretržite od roku 1980.

HASIČI

Najstaršou organizáciou v obci sú hasiči. Bola založená v roku 1917 pod vtedajším názvom „Dobrovoľný hasičský zbor“. Zakladateľmi boli Štefan Salinec, Rudolf Janiček, Alojz Škorvánek, Anton Ďugel, Ján Ďugel, Juraj Trnovec, Viktor Zajac, Vavrín Turaček, Martin Kľučiarik star., Matúš Ďuríček, Imrich Konek, Pavol Ďugel a Imrich Vajda.

Prvým veliteľom Dobrovoľného hasičského zboru bol Štefan Salinec. Prvá ručná striekačka bola rakúska cylindrovka pre štyroch mužov, ktorá slúžila svojmu účelu až do roku 1935. Prvá požiarna zbrojnica bola drevená, pokrytá eternitom, oproti terajšej predajni COOP Jednota.

- Nové priestory
Obecného
hasičského zboru

Potom obec zakúpila novú ručnú kočovú striekačku - ťahanú koňmi. Pri ťahaní vody ju obsluhovalo 8 mužov. Veliteľom bol od roku 1939 Juraj Ďugel a podveliteľ Ján Zajac. Po zakúpení väčšej kočovej striekačky bola postavená občanmi nová murovaná požiarňa zbrojnica pri soche sv. Jána na dolnom konci obce a mala rozmery 4,6 x 6 metrov.

Po oslobodení nám bola pridelená dvojkolesová príviesná striekačka PS-16.

V roku 1951 bol veliteľom Ondrej Trnovec. Za spolupráce s MNV začali stavať požiarňu zbrojnicu s národným výborom na poschodí.

V roku 1953 bolo pridelené hasičom vozidlo T 805 so striekačkou PS-8 za dobré výsledky v súťažiach.

Po Ondrejovi Trnovcovi nastúpili do funkcie predsedov Štefan Cesnek starší a Florián Škorvánek, ktorého funkčného obdobia trvalo 9 rokov. V ďalších rokoch boli predsedovia: Ladislav Vajda, Milan Mravec a Ondrej Zajac.

Po voľbách v roku 1979 bol predseda Emil Žiak a veliteľ Ondrej Zajac.

V roku 1980 bolo založené žiacké družstvo, ktorého vedúci bol Miroslav Janíček a od roku 1981 družstvo žien.

Názov organizácie sa viackrát menil. Jej súčasný názov je Obecný hasičský zbor (OHZ). Od 23.2.2013 je predseda Pavol Staňo ml. a veliteľ Peter Staňo. Veľkou zmenou pre našich hasičov bolo presťahovanie zbrojnice a skladu do nových priestorov. Nové skladové priestory sa začali budovať prerábaním hospodárskej budovy na ulici Potočná na konci roku 2012 a v roku 2013 boli dokončené. Hasičské auto Avia, požiarne striekačky PS-12500 a 12 R1, plávajúce čerpadlo a ostatné príslušenstvom tak dostalo novú priestranú garáž. OHZ je neoddeliteľnou súčasťou spoločenského života v obci. Hasiči každoročne vykonávajú stráž pri Ježišovom hrobe počas Veľkej noci, pomáhajú pri organizovaní športových hier pre deti, sú spoluorganizátorom hodových slávností, zabezpečujú vianočný stromček, vykonávajú protipožiarne prehliadky domov.

TELOVÝCHOVA A ŠPORT

- Multifunkčné a futbalové ihrisko TJ Nededza

Základy telovýchovy a športu v našej obci sú datované od 12. augusta 1953, keď členovia ČSM a Zväzarmu Ján Mravec, Alojz Janek, Anton Brezovský, Štefan Staňo, Kamil Ďuriček, Martin Zajac a Vladimír Zajac založili „Dobrovoľnú športovú organizáciu Sokol“. Práca vtedajšej TJ na čele s prvým predsedom Kamilom Ďuričkom a tajomníkom Martinom Zajacom nebola ľahká. Bol založený futbalový oddiel a prvou úlohou bolo získanie hracej plochy. Futbalové ihrisko bolo k dispozícii až v roku 1954. Pri odohratí prvých prípravných zápasov sa naša TJ Nededza prihlásila v roku 1955 prvý raz do okresnej súťaže.

V tom čase boli zakladajúci členovia takí zaničení za rozvoj športu, že vytvorili aj oddiely lyžiarsky, volejbalový a šachový. Tieto však postupne zanikli pre nedostatok organizačných skúseností v týchto športoch.

V roku 1962 bolo vytvorené žiacke futbalové družstvo, ktoré dosiahlo pekné úspechy pod vedením Antona Brezovského. Od roku 1974 mala TJ zapojené do okresných súťaží aj tretie družstvo - dorastencov. Úspechom futbalového oddielu v roku 1977 bol postup mužstva dospelých do II. triedy okresnej súťaže.

Hodno ešte spomenúť pekný úspech šachového krúžku, ktorý sa medzičasom v našej TJ založil a ktorý v II. triede okresnej súťaže v ročníku 1983/84 obsadil prvé miesto pri jedenástich účastníkoch. Krúžok viedol Vladimír Peňko. Tak ako sa menili spoločenské pomery, menil sa aj názov telovýchovnej jedno-

ty. Z Dobrovoľnej športovej organizácie Sokol sa stala TJ Rozvoj Nededza a jej súčasný názov je Obecný športový klub – OŠK. Jeho aktuálnym predsedom je Ladislav Ďuriček. Pod hlavičkou OŠK pracujú 3 oddiely, a to futbalový oddiel, šachový oddiel a stolnotenisový oddiel. Do futbalových súťaží máme prihlásené 3 družstvá – družstvo dospelých hrá v II. triede, družstvo dorastencov a žiakov hrá v I. triede. Šachový oddiel má 2 družstvá, a to vo 4. lige družstvo A a v 5. lige družstvo B. Stolnotenisový oddiel má tiež 2 družstvá, družstvo A hrá v 5. lige a družstvo B hrá v 7. lige.

Po založení TJ bolo treba čo najskôr vybudovať ihrisko, potom urobiť jeho úpravu podľa pravidiel súťaže, zriadiť volejbalové ihrisko a každoročne vykonávať ich údržbu. Preto členovia telovýchovnej jednoty vykonávali bohatú brigádnickú činnosť. Táto bola zameraná nielen na budovanie športového areálu, ale aj na pomoc JRD a na akciách „Z“. V roku 1972 športovci vykonali rozšírenie futbalového ihriska. Na jeho realizáciu odkúpili od majiteľov pozemkov z Gbelian 1600 m². Vzniknuté finančné náklady hradili z vlastných zdrojov získaných brigádnickou činnosťou a zo zábav. V budovaní a udržiavaní nášho športového areálu sa pokračovalo aj naďalej.

Oplotenie ihriska bolo vykonané v roku 1993. Práce boli vykonané svojpomocne. Finančné náklady na materiál boli uhradené OÚ. Pre zvýšenie športovej aktivity v obci, OÚ vybudoval v areáli futbalového ihriska v roku 1994 tenisový kurt, ktorý slúžil pre mladých, ale i starších občanov prejavujúcich záujem o šport. V roku 2001 sa začalo so stavbou šatní na ihrisku. Stavba bola skolaudovaná v roku 2002. Na mieste volejbalového a tenisového ihriska bolo v roku 2008 vybudované multifunkčné ihrisko za 1,6 milióna Sk, neskôr bolo doplnené o umelé osvetlenie. Ako ste si určite všimli, multifunkčné ihrisko je plne využívané v každom ročnom období, preto sa niet čo čudovať, že v tomto roku sa museli vymeniť na ihrisku mantinely. V roku 2012 bol v športovom areáli dobudovaný altánok aj s krbom, ktorý je často využívaný pri rôznych akciách a zavedený zavlažovací systém na ihrisku. O rok neskôr sme z dôvodu častej návštevy diviakov na futbalovom ihrisku pristúpili k jeho oploteniu aj zo strany od potoka. V tom istom roku boli zrekonštruované sprchy šatní aj hygienické zariadenia.

Počas existencie našej telovýchovnej jednoty sa na jej predsedníckom kresle vystriedali: Kamil Ďuriček, Ladislav Zaymus, Vladimír Ďugel, Dušan Vajda, Pavol Bielik, Marián Ďugel, Ján Drábik, Vladimír Petko ml. a Ladislav Ďuriček.

Rovnako ako hasiči, aj športovci sú neoddeliteľnou súčasťou života Nededze, a to nielen toho športového.

JEDNOTA DÔCHODCOV

 Otom, že aktívne sa dá žiť v každom veku, svedčí aj činnosť našej organizácie Jednoty dôchodcov Slovenska, ktorá bola založená v roku 2002. Jej predsedom sa stal Vladimír Mravec a je ním doteraz. Naša Jednota dôchodcov každoročne organizuje rôzne autobusové zájazdy či spoločenské posedenia. Niektorí jej členovia sa zúčastňujú každoročne na športových hrách dôchodcov.

ĎALŠIE ORGANIZÁCIE

 Vnašej obci vyvíjali činnosť aj ďalšie organizácie, ktoré medzičasom zanikli, či už z dôvodu zmeny spoločenských pomerov alebo len tak samovoľne z nezáujmu o ich činnosť. Sú to napríklad: Základná organizácia slovenského zväzu žien – založená v roku 1957, prvá predsedníčka – Mária Peťková. Miestna organizácia Československého Červeného kríža - prví členovia – Oľga Brniaková, Oľga Galovičová, Emília Pavlová a ďalší. Základná organizácia Slovenského zväzu záhradkárov – založená v roku 1976. Základná organizácia drobnochovateľov – založená v roku 1965. Základná organizácia Socialistického zväzu mládeže – založená v roku 1950.

V Nededzi máme v súčasnosti rôzne krúžky alebo záujmové skupiny, ktoré vyvíjajú činnosť v rôznych oblastiach nášho života, a ktoré vždy radi prijímajú nových ľudí medzi seba.

Od 8.3.1999 sa v kultúrnom dome cvičí aerobik, zumba so Silviou Ďungelovou.

Od roku 2010 funguje pre deti krúžok karate pod vedením Heleny Šidlovej.

V roku 2010 sa nám predstavili aj naši mladí ochotníci. Tí tak obnovili tradíciu ochotníckeho divadla v obci, ktoré kedysi tiež fungovalo. Odvtedy sa

nám každoročne predstavia s nejakou novou hrou a majú aj svoj názov: Divadlo NAOPAK. K základateľom tohto divadla patria: Eva Bollová, Silvia Bollová a Tomáš Medvedík.

Spevácky zbor Odjakživa už dlhší čas spája mladých ľudí v našej obci, ktorí radi spievajú a hrajú. Ich snahou bolo a je vtiahnuť viac ľudí do deja omše.

Od konca roku 2012 funguje v našej obci detský kútik Medvedík, v ktorom sa stretávajú „kočíkujúce mamičky“ aj so svojimi ratolesťami, v priestoroch klubu dôchodcov. Tu si navzájom vymieňajú skúsenosti aj hrajú rôzne hry so svojimi deťmi.

URBÁR

V roku 1992 bol v našej obci obnovený Urbár - súbor pozemkov v spoluvlastníctve osôb združených v pozemkovom spoločenstve. V Nededzi máme tri takého spoločenstvá: Urbár obce Nededza, Lesné pozemkové spoločenstvo Lipovec - Nededza a Pozemkové spoločenstvo súkromných vlastníkov lesa obce Nededza. Na poste predsedu sa vystriedali Šimon Janíček, Peter Ďugel a súčasným predsedom je Ing. Dušan Vajda.

AUTOBUS

■ Nový autobus Mercedes a doposiaľ používaný obecný autobus Karosa

Možno sa mnohí budete čudovať, že píšeme o autobuse. Ale obecný autobus už po dlhé roky patrí k Nededzi, je akýmsi jej ďalším symbolom. Prvý autobus bol Škoda 706 RTO v roku 1980. Jeho nasledovníkom bol autobus ŠD 11-LUX 1991. V roku 1997 bol zakúpený nový autobus Karosa od ŠM Šaštín - Stráže. V roku 2014 obec obstarala autobus Mercedes Benz Turismo od firmy BAULOGIC s.r.o., Žilina.

PRIEMYSELNÝ PARK

Prvý krát sa o priemyselnom parku začalo hovoriť v roku 2003, kedy sa konalo aj mimoriadne zastupiteľstvo – zasadnutie obecného zastupiteľstva s jedným bodom: Priemyselný park.

Obecné zastupiteľstvo prijalo uznesenie č.17/2003:

- a) schvaľuje polohu umiestnenia Priemyselného parku v katastrálnom území obce a zároveň schvaľuje aby bola prevedená zmena územného plánu obce.

■ Výrobný závod automobilky KIA

- b) schvaľuje spoluprácu obcí Gbeľany, Mojš, Nededza, Tepľička n./V, Varín na základe zmluvy resp. vytvorenia združenia obcí pri presadzovaní uvažovaného územia pre Priemyselný park.

Odvtedy sa už na každom zasadnutí obecného zastupiteľstva hovorilo o výstavbe priemyselného parku - automobilky KIA, a s tým súvisiacich udalostí, ktorých bolo v tomto období neúrekom. Hlavným kameňom úrazu bolo vykupovanie pozemkov pod automobilku.

Cena za ktorú sa mali pozemky vykupovať sa pohybovala od 95 - 130 Sk, s čím drobní vlastníci nesúhlasili a požadovali trojnásobok. Vo všetkých dotknutých obciach prebiehali podpisové akcie občanov proti vykupovaniu pozemkov za vyššie uvedené ceny.

Dňa 7.4. 2004 sa na mieste budúcej automobilky konalo slávnostné poklepanie základného kameňa za účasti predstaviteľov štátu a zástupcov Kia Motors.

Po tomto dni sa začalo vykupovanie pozemkov. Ústav súdneho inžinierstva v Žiline odovzdal obchodnej spoločnosti ŽILINA INVEST, ktorá bola zriadená v súvislosti s výkupom pozemkov, odborné vyjadrenie k cene pozemkov. Hraničná, v ktorej sa pohybovala cena bola od 103 - 126.- Sk/m².

Chvíľu na to, ako sa začalo s vykupovaním pozemkov, boli zahájené práce na odstraňovaní ornice. A tak sa začalo meniť okolie našej obce na nepoznanie. Nededza bola obliehaná množstvom hluku, prachu a Tatroviiek.

Ornica sa odstraňovala aj na pozemkoch, ktoré neboli ešte odkúpené. Spoločnosť Žilina INVEST to komentovala tým, že s odstraňovaním ornice začala na základe rozhodnutia Pamiatkového úradu SR, ktorý práce nariadil, v súvislosti s archeologickým výskumom. Archeológovia objavili, že pod budúcou automobilkou, v katastrálnom území našej obce, bolo kedysi jedno z najväčších osídlení na Slovensku. Archeologický ústav Slovenskej akadémie vied robil blíz-

ko Nededze rozsiahly výskum. Bol to rozlohou jeden z najväčších výskumov od košickej VSŽ. Archeológovia skúmali celú stredovekú dedinu z 12. alebo 13. storočia, ktorá sa rozprestierala na ploche 8 -10 ha. Takisto sa im podarilo odкрыť 3 staršie cesty, ktoré boli významnejšie diaľkové cesty s kvalitnou úpravou a slúžili ako spojenie Uhorska s Poľskom a Sliezscom. Tiež našli zaujímavé mince, najstaršiu z čias Mateja Korvína z druhej polovice 16.storočia.

15.10.2004 sa začalo s výstavbou prvej výrobnéj haly – lisovne – automobilky KIA. Situácia okolo pozemkov pod priemyselny park sa v nasledujúcich rokoch postupne upokojovala. Občanom boli postupne vyplácané doplatky za predané pozemky pod automobilku.

Výstavba automobilky KIA najviac ovplyvňovala dianie v našej obci. Rýchlym tempom sa menilo jej okolie aj samotná obec. Okrem automobilky KIA tu za toto obdobie vyrástli ďalšie závody: Mobis, Hysco a v roku 2008 aj „Centrum logistiky a povrchových úprav EUROPE RDC“, ako súčasť závodu Mobis. Po pravej strane hlavnej cesty č.583 smerom zo Žiliny, medzi Nededzou a Gbeľanmi, vedľa rodinných domov Žiakovcov a Cesnekovcov vyrástla ďalšia priemyselná zóna. Po predchádzajúcej príprave územia, čo sa týka vysporiadania pozemkov, vybudovania infraštruktúry a dopravného napojenia, sa pred výrobnou halou Hysco začala stavať nová výrobná hala na výrobu stropných modulov do automobilov. Majiteľom výrobnéj haly je španielska spoločnosť Grupo Antolin. Svoju výrobu spustila na začiatku roku 2012. Ulica, ktorá vznikla v tejto časti katastrálneho územia Nededze dostala názov Priemyselná.

V roku 2005 bolo postavené aj doškolovalie stredisko KIA, ktoré však celé stojí v katastrálnom území obce Gbeľany.

Okrem toho, že mnohí obyvatelia našej obce sú zamestnaní v týchto firmách, je nepopierateľné, že títo naši susedia prispievajú aj k rozvoju našej obce a sú sponzormi mnohých obecných akcií. Každoročne finančne prispievajú na organizovanie športových hier pre deti, na hodové slávnosti ako aj na mikulášske balíčky. Takisto prispievajú na mnohé rekonštrukčné a modernizačné práce na obecnom majetku. Okrem finančných príspevkov a sponzorských darov organizujú pre našej deti letný vzdelávací kemp zameraný na zdokonaľovanie sa detí v angličtine. Pre dospelákov organizujú zase exkurzie - prehliadky svojich závodov. Môžeme azda konštatovať, že sú to „dobrí susedia“.

SPOLOČENSKÝ ŽIVOT V NEDEDZI

Od roku 2011 začíname každý rok Novoročným hokejbalom, v ktorom si meria svoje sily mládež horného konca proti dolnému koncu a potom slobodní proti ženatým.

V roku 2003 sa v našom kultúrnom dome konal prvý Školský ples a od vtedy sa z tohto plesu stala každoročná tradícia. Svoje miesto v plesovej sezóne sa snaží získať aj Poľovnícky ples, ktorý si chce obnoviť svoju niekdajšiu tradíciu. Od roku 2011 sa konal každoročne. V roku 2013 sme mali prvý Starostovský ples. Zakončením plesovej sezóny býva každoročný fašiangový sprievod masiek a následná fašiangová zábava.

Prvý krát sa oslava Dňa matiek v našej obci konala v roku 1993. Odvtedy si tento sviatok pripomíname každoročne v kultúrnom dome pri malom občerstvení a sledovaní vystúpenia našich detí a pozvaných hostí.

Od roku 1996 sa každoročne konajú športové hry pre deti pri príležitosti MDD.

15. septembra, na sviatok Sedembolestnej Panny Márie, ktorej je zasvätený náš kostol, sú každoročne v našej obci hody. Počas nich si môžeme pozrieť vystúpenia pozvaných hostí, občerstviť sa mnohými dobrotami, vyskúšať si rôzne atrakcie, či tancovať až do rána na hodovej zábave. K hodom patrí tradičná slávnostná svätá omša.

Veríme, že svoje miesto v spoločenskom živote obce si nájde aj Jesenný beh žien obcí Nededza a Teplička nad Váhom, ktorého prvý ročník sa konal v októbri 2013. Finančne aj materiálne akciu zastrešili obidve obce spoločne. Súťažili ženy z Nededze a Tepličky v behu na štyri kilometre.

Každoročne – prvý krát v roku 1997, rozdáva svätý Mikuláš pri rozsvietenom vianočnom stromčeku balíčky našim najmenším.

V roku 2013 bolo v našej obci po prvý krát tzv. Punčobarnie. Každú adventnú sobotu vo večerných hodinách naši mladí ochotníci divadla NAOPAK predávali pred obecným úradom punč. Pri zvuku príjemných vianočných pesničiek si občania mohli pobesedovať so svojimi blízkymi a degustovať rôzne druhy punčov. Dúfame, že aj z Punčobrania sa stane tradícia.

NOVÁ WEBOVÁ STRÁNKA

Od 1.1.2011 sa stalo povinnosťou obce vyplývajúcou zo zákona zverejňovať zmluvy, objednávky faktúry a iné dokumenty na internete. To bol hlavný dôvod na zriadenie webovej stránky našej obce s názvom : www.nededza.eu . Tu si môžu naši občania nájsť rôzne aktuálne informácie z diania v Nededzi, ale aj informácie z čias minulých. Nie každý sa môže zúčastniť na obecných akciách, podujatiach či schôdzach. Aby aj nezúčastnení boli informovaní a vtiahnutí do obecného diania, aj k tomu slúži naša webová stránka. Informuje o dianí v obci slovom i obrazom.

OBECNÉ NOVINY

V roku 2007 sme začali vydávať obecné noviny s názvom „Nededžan“. Noviny vychádzajú štyrikrát do roka. Aj touto formou sa snažíme informovať Vás – občanov o dianí v našej obci. Sú rozdávané bezplatne do každej domácnosti. Tiež sú k dispozícii v elektronickej podobe aj na webovej stránke obce.

■ Obecné noviny
Nededžan

MIKROREGIÓN TERCHOVSKÁ DOLINA

Naša obec je členom Združenia obcí Mikroregión Terchovská dolina. Predmetom združenia je koordinovať aktivity so subjektami podieľajúcimi sa na zabezpečovaní týchto oblastí: samospráva, program očisty Váhu, verejno - prospešné služby, cestovný ruch, životné prostredie, na miestnej a regionálnej úrovni, vrátane získavania a využívania domácich a zahraničných zdrojov na podporu rozvoja obcí. Cieľom Združenia je najmä:

- obhajovať spoločné záujmy a práva členských obcí pri rešpektovaní ich autonómneho postavenia, v súlade s Európskou chartou miestnej samosprávy, Ústavou SR a zákonmi Slovenskej republiky,
- predkladať vecne príslušným orgánom návrhy na riešenie problémov miestnej územnej samosprávy
- podriaďovať celú svoju činnosť záujmom združených obcí a zjednocovať postup členských obcí pri vykonávaní im zverených úloh. Členmi tohto Združenia sú tieto obce: Belá, Dolná Tižina, Gbeľany, Kotrčina Lúčka, Krasňany, Lutiše, Lysica, Mojš, Nededza, Nezbudská Lúčka, Stráňavy, Stráža, Strečno, Teplička nad Váhom, Terchová, Varín, Zázrivá. Bližšie informácie o Združení sú uvedené na jeho webovej stránke: www.mikroregion-td.sk.

PRVÝ STOROČNÝ OBČAN

Nededza sa v roku 2012 dočkala prvého 100 - ročného občana. Pani Žofia Zajacová sa stala tou, ktorá sa zapísala do histórie našej obce ako jej prvá 100 - ročná obyvateľka. V máji 2012 uplynulo 100 rokov, čo pani Žofia uzrela svetlo sveta.

SLOVO NA ZÁVER

 Viete o tom, že Nededza prekročila v roku 2013 v počte obyvateľov prvýkrát v svojej histórii štvorciferné číslo? Počet jej obyvateľov na konci roku 2013 bol oficiálne 1007. Aj to je dôkazom toho, že ľuďom sa v Nededzi páči a chcú tu bývať. Práve pre týchto všetkých je určená táto publikácia, ktorou sme Vám chceli v stručnosti pripomenúť, čím všetkým naša obec počas svojej 630 ročnej existencie prešla, akí ľudia tu žili, čo všetko prežili, čo vybudovali či stratili. Informácie sme čerpali z obecných kroník, zápisníc, z obecného časopisu, z brožúr vydaných v minulosti pri rôznych príležitostiach (napr. 600 ročná Nededze).

Do povedomia dávame aj obraz kaštieľa Pongrácovcov z roku 2011, ktorý dal namaľovať starosta obce Peter Vajda ako pamiatku zachytenú štetcom maliara Jána Remiša. Jediný originál obrazu je majetkom obce.

Upozorňujeme, že pravopis a názvy nemusia byť v súlade splatnými pravidlami slovenského pravopisu, nakoľko ide o historické názvy, uvádzajú sa v pôvodnom znení.

Do akej miery sa nám to podarilo, to už je na posúdení každého z Vás. Veríme, že počas prichádzajúcich dlhých večerov si nájdete čas a začítate sa do tejto nepatrnej knižočky. Rodáci či starousadlíci si zaspomínajú na mnohých spoluobčanov alebo udalosti v nej spomenuté. A tí mladší či novousadlíci, sa zase veľa nového o svojom mieste bydliska dozvedia.

630

NEDEDZA 630

NA PUBLIKÁCIÍ SA PODIEĽALI:
MONIKA MARŠALOVÁ A SILVIA ĎUNGELOVÁ.

ZA SPOLUPRÁCU ĎAKUJEME STAROSTOVI NEDEDZE
PhDr. PETROVI VAJDOVI,
ZAMESTNANCOM OBECNÉHO ÚRADU PANI ANNE GAŠIAKOVEJ,
JOZEFÍNE SLOTOVEJ A ALICI HODÁSOVEJ.

630

VYDANÉ
OBECNÝM ÚRADOM NEDEDZA
2014